

Fra Petar RUNJE

## Povijest franjevaca konventualaca u Krku (III. dio)

Iz rukopisne ostavštine mr. sc. fra Petra Runje (1938. – 2014.)  
Dopunio: fra Ljudevit Anton Maračić, OFM Conv., Zagreb – Cres  
Za tisak priredio i uredio: Tomislav Galović, Zagreb – Malinska

UDK / UDC

27-789.32(497.5Krk)(093)

Izvorni znanstveni rad / Original scientific paper

DOI: <https://doi.org/10.58173/kz.78.1>

*U ovom svesku Krčkog zbornika objavljujemo treći dio studije iz rukopisne ostavštine mr. sc. fra Petra Runje (1938. – 2014.), TOR, koji je posljednje godine svoga života proveo u samostanu franjevaca trećoredaca glagoljaša sv. Franje Asiškoga u gradu Krku. Stoga se i dao na pisanje povijesti ovoga važnog franjevačkog samostana. Autor na temelju neobjavljenih arhivskih vrela, objavljenih izvora i literature donosi pregled života i djelovanja ove redovničke zajednice franjevaca konventualaca od njezinih početaka do konca 18. stoljeća, kada samostan preuzimaju franjevci trećoredci glagoljaši. Iznose se različiti podaci iz povijesti ovoga samostanskoga zdanja i njegovih redovnika, položaja samostana u dugom razdoblju srednjovjekovlja i novovjekovlja. Donose se i osnovne informacije o pojedinim istaknutim redovnicima.*

**Ključne riječi:** sv. Franjo Asiški, franjevci konventualci, samostan, grad Krk, otok Krk.

### *Riječ priređivača i urednika*

Tekst koji je pred nama integralna je studija (njezin treći dio) mr. sc. fra Petra Runje (1938. – 2014.), TOR, iz njegove rukopisne ostavštine koja se sada čuva u samostanu franjevaca trećoredaca glagoljaša sv. Franje Asiškoga u gradu Krku, a u umnoženom obliku i drugdje, posljednjem redovničkom ovozemaljskom prebivalištu fra Petra. Pojedine dijelove

ove studije prate i dopune koje je na autorovu molbu učinio fra Ljudevit A. Maračić, OFM Conv., iz Zagreba, sada na službi u franjevačkom samostanu u Cresu. U ovom svesku *Krčkog zbornika* objavljujemo stoga III. dio u kojem se obrađuju franjevci u gradu Krku u vrijeme mletačke uprave nad otokom Krkom (1480. – 1797.), a obuhvaća sljedeća poglavlja: 15. *Materijalno stanje zajednice*; 16. *Oltari kao odraz pobožnosti*; 17. *Štovanje sv. Antuna u gradu Krku*; 18. *Bratovštine i skule do ukidanja za francuske vladavine*; 19. *Redovnici se susreću i s problemima*; 20. *Groblje u crkvi*; 21. *Sakristija*; 22. *Propovjedaonica*; 23. *Klaustar*; 24. *Pastoralni radnici*; 25. *Socijalna pomoć*; 26. *Utjecaj državnih vlasti na redovnički život*.

U sljedećem svesku *Krčkog zbornika* objavit ćemo i pripadajuće dopune (fra Lj. A. Maračića) ove zanimljive i vrijedne studije jednoga od vodećih hrvatskih franjevačkih crkvenih povjesničara na prijelazu iz 20. u 21. stoljeće – franjevca trećoredca Petra Runje.

Tomislav GALOVIĆ

## II. DIO: FRANJEVCI U KRKU U VRIJEME MLETAČKE UPRAVE NAD OTOKOM KRKOM (1480. – 1797.)

### 15. Materijalno stanje zajednice

Redovnička zajednica je od srednjega vijeka imala dosta obradivog zemljišta, kao i drmuna, vinograda i pokoju kuću u gradu Krku, a čini se da je ponekad ipak i oskudijevala s najpotrebnijim za uzdržavanje zajednice te da je bila potreba za prošnju na koju je Red imao pravo, dapače i zove se prosjačkim redom. Izdaci su bili veliki i često ih nisu mogli pokrivati s redovitim prihodima. Naime, ne radi se samo o najosnovnijem životnom minimumu prehraniti se, nego je postojala i trajna potreba za obnovom zgrada, preuređenjem stambenog prostora, namještajem. Zatim, potrebe svagdanjeg života bile su i nabava svetih predmeta, robe, knjiga, crkvenog namještaja. Izdaci su bili i pri školovanju mladih generacija i za razne druge potrebe koje obični vjernici nisu imali, zato je s vremena na vrijeme bila potrebna prošnja od sela do sela, bilo u naturi ili u novcu.

Od mnogih zemalja po raznim mjestima samostan je imao prihode, često desetinu, nekada i četvrtinu prihoda s unajmljenih posjeda. Samostan je imao zemlje u području Krka, Vrbnika, Baške, posebno u području Dubašnice i raznih drugih naselja na otoku. Imao je uvijek i pokoju kuću u gradu Krku. Zatim, samostan je dobivao po oporukama posjede i izvan otoka. U oporuci 2. svibnja 1532. Katarina ud. pokojnoga Ugona, nastanjena u Krku, želi da je pokopaju u crkvi sv. Franje u Krku. Samostanu ostavlja svoju kuću i više raznih posjeda u Rijeci i preporuča se u molitve. Ostavlja fratrima sv. Franje neka odgajaju njezina sina Vinka, koji je dječak od deset godina i ako bude i želi ostati fratar, ostavlja mu sve svoje imanje neka on slobodno raspolaže.<sup>1</sup>

Bilo je i neprilika, kao što su bile potražnje obvezatnih prihoda iz posjeda sv. Maura u Dobrinju. Biskup krčki Petar Pavao Calore 29. rujna 1714. godine izdaje naredbu koja se čitala po svim župama otoka da vjernici nisu dužni davati milostinju fratrima sv. Franje u Krku jer imaju dovoljno prihoda. Na to je reagirao gvardijan fra Feliks Bartoli te izjavljuje da je ta odredba protiv crkvenog prava i običaja.<sup>2</sup>

<sup>1</sup> *Bartolijev zbornik* I, 134r (2. V. 1532.). Kuća u Rijeci nalazi se na području crkve sv. Sebastijana.

<sup>2</sup> *Bartolijev zbornik* II, 103v (29. IX. 1714.).

## 16. Oltari kao odraz pobožnosti

Pobožnost vjernika pratio je vidljiv izričaj, kao što su razne molitvene forme, procesije, klanjanja, u taj okvir možemo ubrojiti i odijevanje, pjevanje, hodočašća, molitve, recitiranje i bezbroj drugih izričaja. Svako vrijeme imalo je svoje specifične naglaske stoga je sve te pojave potrebno gledati u zbiljskim povijesnim okvirima. Štovanje svetaca bilo je od najranijih dana veoma rašireno. U čast svetima gradili su se oltari, izrađivali kipovi, slike i razne forme koje su vjernike podsjećale na svetost i poticale na imitaciju života Božjih ugodnika. U crkvi svetog Franje, prema dosadašnjim saznanjima, tijekom duge prošlosti bilo je čak 14 oltara. Svaki je posvećen pojedinoj tajni ili, što je opća pojava, pojedinom svecu. Kao da je svaki od njih u svoje vrijeme i u vrijeme gradnje oltara baš on posebno bio štovan. Zato bi bilo vrijedno pokazati i taj povijesni slijed i razvoj, posebno utjecaj na vjernički život svetačkih likova čiji su oltari bili u crkvi. Nije lako reći je li u neko vrijeme bilo svih tih 14 oltara u crkvi ili ih je četrnaest bilo tijekom prošlosti pa ih je nekada moglo biti pet, devet, dvanaest ili čak i četrnaest u isto vrijeme.

Redovnici su štovali moći svetaca i tako širili pobožnost i osnažili vjeru kod puka. U duhu vremena samostan i crkva sv. Franje imali su više svetih moći koje su izlagali na štovanje puka. Posebno se štovalo sveto drvo Križa na kojem je Gospodin visio. Pred tim svetim moćima vjernici su palili svijeće, molili se i klanjali. Ursula, udova pok. Petra Rhodija, zavjetovana trećoredica sv. Franje, živjela je u Rijeci i u oporuci određuje pokop u crkvi sv. Franje te neka se pred moćima svetoga drva Križa pali svijeća za njezinu dušu.<sup>3</sup>

### *Glavni oltar*

Crkva je posvećena sv. Franji. Je li i oltar posvećen sv. Franji ili Majci Božjoj, nismo sigurni. Kad je crkva, vjerojatno je da je i glavni oltar posvećen sv. Franji. Kako je izgledao oltar u srednjem vijeku, pa i u novom vijeku, nemamo sigurnih pokazatelja. Za posljednjih dvjesta i pedeset godina poznat je razvitak. Postavlja se pitanje gdje se nalazio oltar u sre-

<sup>3</sup> Bartolijev zbornik I, 134r (2. V. 1532.): „Illuminare lampadam prout est solitum ante Crucem Sanctissimi ligni Domini“.

dnjem vijeku? Franjevačke crkve redovito su imale glavni oltar u apsidi gdje se nalazio i kor na kojem su redovnici molili časoslov. Smatram da je nekoć bilo tako i u crkvi sv. Franje u Krku. Kad je glavni oltar prenesen i položen ispod trijumfalnog luka, nismo sasvim sigurni. Kad se 1762. godine gradio današnji oltar, spominje se da se radi iznova „de nuovo“ – nije li to i novi položaj, novo mjesto gdje se smjesta i ujedno gradi novi oltar? Prema dosadašnjim spoznajama to mi se čini prihvatljivim.

Godine 1702. „Učinjen bi prislon velikom oltaru“, kako stoji u Kronici pribilježenoj 1911. godine, a Stjepan M. Ivančić spominje da se te godine (1702.) napravio i „parapeto“ velikom oltaru.

Dana 10. siječnja 1762. potpisan je ugovor s graditeljem Issopom Bissonom, s mnogo detalja, kako treba izgledati novi oltar i kakve dekoracije, koja vrsta i boja mramora.

Više potvrda ima da se veliki oltar nalazio u apsidi, tj. u koru. U oporuci Jakomina, kći pok. Franje Sidra, a sada žena Ivana Vanula, 25. studenoga 1580. određuje da je pokopaju ispred velikoga oltara u crkvi sv. Franje.<sup>4</sup>

### 1. Oltar sv. Franje

Od najranijih spomena crkve sv. Franje u Krku glavni oltar je, nema sumnje, posvećen sv. Franji i po njemu se naziva i crkva. I poslije imamo potvrdu da je oltar posvećen sv. Franji. U oporuci 15. veljače 1592. gospođe Dominike, udove pokojnoga Aurelija Cicuta, navodi se oltar sv. Franje u crkvi sv. Franje.<sup>5</sup>

Samostan i crkvu sv. Franje posjetio je apostolski vizitator biskup Mihovil Prioli u srijedu, 11. lipnja 1603. godine. U crkvi se tada nalazilo barem sedam oltara: oltar Presvetog Trojstva, oltar sv. Križa, oltar svetih triju kraljeva, oltar Pietatis, oltar Blažene Djevice Marije, oltar sv. Stjepana i oltar sv. Ivana. Zatim je naredio da se uredi kapela u klausturu i da se dolično pokopaju kosti koje se zapažaju. Za navedene oltare navodi da nisu posvećeni nego vele da je posvećen samo oltar Presvetog Trojstva i

<sup>4</sup> *Bartolijev zbornik* I, 257v (25. XI. 1580.): „Et voglio esser sepolta nella Chiesa de S. Francesco di questa citta' dinanzi l'Altar Maggiore per che ho tolto la regola di quel Beato Serafico Padre, obligando mio marito a sepelirmi et pagar l'essequie funerali“.

<sup>5</sup> *Bartolijev zbornik* I, 272r (15. II. 1592.): „Item lasso per legato all'Altar di S. Francesco scilicet alla Figura della Maddona uno Anello d'Oro, del quale sia fatta una corona et posta sopra il Capo di essa Beata Vergine“.

oltar triju kraljeva. Zanimljivo je da ne navodi oltar sv. Antuna, a navodi se oltar sv. Stjepana, koji nismo zapazili u drugim izvorima.<sup>6</sup>

## 2. Oltar sv. Antuna

U veljači 1698. sastavlja oporuku Andrija Brzac i želi biti pokopan u svojoj grobnici ispred oltara sv. Antuna Padovanskoga.<sup>7</sup>

Na oltaru sv. Antuna nalazi se slika učinjena 1708. godine troškom od 400 dukata, a to je 2380 lira, majstora Josipa Cavalierija. U lijevom kutu pale dolje anđeo drži grb biskupa Baltazara Nosadina (1689. – 1712.). Vjerojatno je sam biskup pomogao isplatiti troškove slike jer u isto vrijeme grad pomišlja na odabir svetoga Antuna za svoga nebeskoga zaštitnika. Dio troškova za oltar dali su građani i oni su 1736. godine tražili od redovnika da se na tom oltaru moli za dobrobit grada Krka. Krčka općina je 1741. izabrala za svoga nebeskoga zaštitnika sv. Antuna i obećali su slaviti blagdan procesijom po gradu na njegov blagdan. Ta je praksa prekidana, uvedena i prekidana više puta.<sup>8</sup>

## 3. Oltar sv. Nikole

Krajem 15. stoljeća u crkvi sv. Franje nalazila se i kapela u čast sv. Nikole s oltarom. Naime, u oporuci 4. travnja 1500. Andrija Foietta, pisar u kancelariji grada Krka, određuje da se njegovo tijelo pokopa u kapeli sv. Nikole pred oltarom.<sup>9</sup> Kako sam tekst oporuke spominje i kapelu i oltar, to nam potvrđuje postojanje jednoga i drugoga. Godine 1522. na znak zvona okupljeni fratri u crkvi ili kapeli sv. Nikole sklapaju ugovor i iznajmljuju samostanski posjed.<sup>10</sup> U ugovoru koji fratri sklapaju 22. srpnja 1577. godine s gospodi-

<sup>6</sup> Michael PRIOLI, *Visitatio Apostolica Dalmatiae et Istriae anno Dni. 1602-1603*. Prijepis napravio Danijel Zec (Brzac na otoku Krku, 5. IV. 1845. – Krk, 11. VIII. 1935.), vidjeti: Arhiv franjevačkog samostana sv. Franje Asiškog, Krk, or. XIV a2/3: „Die Mercurii XI Iunii 1603. Rev. D. Visitator celebravit missam in Ecclesia Sancti Francisci Monasterii fratrum Minorum Conventualium... Altare Sanctissimae Trinitatis aiunt esse consecratum. Altare Sanctae Crucis non est consecratum in eo adesset Crux Argentea in qua adest de Ligno Sanctae Crucis Dni. Altare trium Magorum est consecratum. Altare Pietatis non est Consecratum. Altare Pietatis non est consecratum. Altare Gloriosissimae Virginis non est consecratum. Heredes de Battisimi solvunt fratribus libras 22. Altare S. Stephani non est consecratum. Altare S. Joannis... Ordinavit Cappellam oratorii in Claustro cooperiri et ossa mortuorum in eo existentia humari statim“.

<sup>7</sup> *Bartolijev zbornik* II, 3v (2. II. 1698.).

<sup>8</sup> Arhiv franjevačkog samostana sv. Franje Asiškog, Krk, or. XVI cs, Bernardin Polonijo, „Kratki prikaz povijesti samostana“.

<sup>9</sup> *Bartolijev zbornik* I, 198r (4. IV. 1500.): „Voglio esser sepellido a S. Francesco de Vegia in la Capella di S. Nicolo' in la sepoltura avanti l'Altar“.

<sup>10</sup> *Bartolijev zbornik* I, 102v (20. XI. 1522.): „Actum Veglae in convento Sancti Francisci in ecclesia seu capella S. Nicolai“.



Franjevački samostan u Krku (foto: Denis Lešić)

nom Bartolomeom Defendinom daju dozvolu da može graditi kapelicu, oltar i grobnicu u crkvi sv. Franje, i to „il luogo sopra l' Altar di San Giovanni verso campana grande et dirimpetto della Capella di S. Nicolo“.<sup>11</sup>

#### ***4. Oltar sv. Leonarda***

Vjerojatno ne postoji oltar sv. Leonarda, jer se spominje ulica, ali ne i oltar sv. Leonarda.

#### ***5. Oltar Imakulate Blažene Djevice Marije***

Franjevački red je već od srednjega vijeka častio Blaženu Djevicu Mariju Bez grijeha Začetu. Tu su kršćansku vjersku istinu propagirali i javno slavili, premda je tu kršćansku istinu kao članak vjere proglasio papa Pio IX. tek

<sup>11</sup> *Bartolijev zbornik* I, 254v (22. VII. 1577.). Vidjeti i oporuku iz 1557. godine (*Bartolijev zbornik* I, 236v).

1854. godine. Franjevci su iz pobožnost prema Bezgrešnoj i osnivali bratovštine njoj u čast te se stavljali pod njezino okrilje. U crkvi sv. Franje u Krku bio je i jedan oltar posvećen Bezgrešnom Začecu Blažene Djevice Marije. U listopadu 1728. godine gospođa Francescha, udovica pok. Nikole Chipiocija, u oporuci određuje da se u čast Gospi Bezgrešnog Začeca u crkvi sv. Franje postave njezini „Perusini“.<sup>12</sup> Za ovaj oltar i pobožnost u crkvi sv. Franje prema Bezgrešnoj znamo već od 1543. godine, kada Mato Marulo Il Chiacco ostavlja u oporuci legat za oltar Imakulate, koji je sam pred malo vremena dao napraviti u crkvi. S tim se slažu i obvezuju fratri da će jednom godišnje imati legate za pokojnoga naručitelja.<sup>13</sup> Dana 26. prosinca 1543. u refektoriju okupljeni fratri i Matej pok. Petre de Chiacco zvan Marula ugovaraju o službi na oltaru kojega je Matej „nuper fabricati per eundem Matheum in ecclesia Sancti Francisci sub titulo Beatae et Immaculatae Verginis Assumptione...“. Fratri se obvezuju služiti tjedno jednu sv. misu na tom oltaru za obitelj Chiacco i izvršiti druge obveze, zatim prihvaćaju da se ispred tog oltara za njih napravi jedan grob.<sup>14</sup>

Godine 1557. Matej je još živ i potvrđuje oporuku te određuje neka njegova žena vodi brigu, „obligata far officiare i altar del preffatto testator nella Chiesa di S. Francesco“, i ostavlja fratrima jednu kuću pokraj Malih Vrata i neka se mole za njega.<sup>15</sup>

## 6. Oltar sv. Danijela

Na 28. studenoga 1893. fra Ljudevit Brusić, gvardijan, predlaže svim redovnicima samostana sv. Franje u Krku da se, umjesto slike na oltaru sv. Danijela, ta slika skine i da se napravi niša na oltaru sv. Danijela te nabavi i postavi na oltar kip Srca Isusova. Sva braća su se složila s tim prijedlogom.<sup>16</sup> Oltar svetog Danijela spominje se vrlo rijetko. Sigurno znamo da 2. siječnja 1894. godine Ordinarijat u Krku na molbu poglavara samostana postavlja pitanje i pozitivno odgovara: „Nema li ta Redovnička Obitelj posebnih zakladnih dužnosti

<sup>12</sup> *Bartolijev zbornik* II (1728.): „Item disse lasso alla Madona Santissima della concetione de molto reverendi Padri di s. Francesco li miei Perusini, cioe' a quella di S. Francesco di questa citta“.

<sup>13</sup> Usp. Provincijski arhiv Hrvatske provincije sv. Jeronima franjevac konventualaca, Zagreb: *Bartolijev zbornik krčkih isprava* (priredio fra Bernardin Polonijo), sv. I, br. 163; *Bartolijev zbornik* I, 168v-169r (26. XII. 1543.).

<sup>14</sup> *Bartolijev zbornik* I, 168v-169r (26. XII. 1543.).

<sup>15</sup> *Bartolijev zbornik* I, 236v (10. III. 1557.).

<sup>16</sup> Arhiv franjevačkog samostana sv. Franje Asiškog, Krk, or. XIV, a7, str. 14.

koje bi se imale vršiti u toj Samostanskoj Crkvi na tako zvanom žrtveniku Sv. Daniela kao takvom. Pišući nije sa svoje strane protivan tomu, da se naslov onog žrtvenika promijeni i ondje umetne Kip predstavljajući presv. Srdce Isusovo.“ Tim dopisom znamo zasigurno kada je ustanovljen oltar Srca Isusova.<sup>17</sup> Premda je već ranije bila u crkvi Bratovština Počasne straže.

### **7. Oltar sv. Karla**

U Inventaru crkve i samostana sv. Franje 1715. godine među ostalim navodi se da se u sakristiji nalazi zeleni antependij za oltar sv. Karla.<sup>18</sup>

### **8. Oltar sv. Ivana Krstitelja**

U crkvi sv. Franje nalazio se oltar posvećen sv. Ivanu Krstitelju. Sveti Ivan bio je istaknuti uzor vjernicima, koji je bio pravo oličenje temeljite promjene čovjeka u duhu Evanđelja. On je naviještao obraćenje i pozivao na promjenu života pokorom. A to je temeljno usmjerenje vjernika i zato je postao ideal onima koji se žele duhovno usavršavati i živjeti u duhu Evanđelja. Prvi spomen o oltaru sv. Ivana imamo 1422. godine. Nikola, rečeni Flako pok. Dominika Burde, u oporuci 27. svibnja 1422. ostavlja dotu oltaru sv. Ivana Krstitelja, koji je sam dao napraviti u crkvi sv. Franje u Krku. A fratri su nakon njegove smrti dužni govoriti sv. misu na blagdan sv. Ivana Krstitelja, na blagdan Glavosjeka sv. Ivana Krstitelja i na blagdan sv. Katarine.<sup>19</sup>

U inventaru crkve i samostana u sakristiji se 1715. godine nalazi i jedan antependij za oltar sv. Ivana sa slikom sveca.<sup>20</sup>

### **9. Oltar sv. Jakova**

Fra Šimun, kustos rapske kustodije, 1431. godine nalazi se u Krku i prima legat od Dominike, kćeri pok. Nikole, koja sve što je ostalo od nje-

<sup>17</sup> Arhiv franjevačkog samostana sv. Franje Asiškog, Krk, or. XVI b1, svešč. 3.

<sup>18</sup> *Bartolijev zbornik* II, 105v-106v (1715.).

<sup>19</sup> *Bartolijev zbornik* I, 45r (1422.): „27 Mensis Maii. Nicolaus dictus Flaco quondam Dominicae de Burda per eius testamentum reliquit Conventui Sancti Francisci de Vegla pro dote altaris Sancti Ioannis Baptistae in dicta ecclesiam per dictum testatorem constructi, omnes Neresios, qui fuerunt olim Francisci dicti Plamari in contrata Nonglovi iuxta viam qua itur Verbenicum et iuxta ruzolos Sanctae Mariae Castilonis et iuxta Neresios fraternitatis Sanctae Mariae Verbenicensis. Item totum suum teritorium positum in contrata Lacus de Vito iuxta dictum lacum et iuxta vallem Gregorii de Milamurscha. Item vallem positam in contrata Caucalli confinat ab uno latere vinea (...). Item ex unam ex quinquaginta partibus Plavnici. Item ortum suum in contrata Capitis Valis... Item Hospitium olim Benvenutae de Grecha...“ i drugo.

<sup>20</sup> *Bartolijev zbornik* II, 105v-106v.

zina brata Andrije daje crkvi sv. Franje u Krku i neka sedmično reknu jednu sv. misu na oltaru sv. Jakova u crkvi sv. Franje i neka taj dan gori svjetlo za njezina pokojnoga brata.<sup>21</sup>

### 10. Oltar Sv. Trojice

U kodicilu oporuke Katarine Garafolino, udove pok. Mate Dame, 5. veljače 1494. navodi se u crkvi sv. Frane „l' Altar della Santissima Trinita“, a na margini bez specifikacije, gdje se navodi 26. srpnja 1581. „Rector della Capella de Santa Trinita“.<sup>22</sup> Polovicom 14. stoljeća u krčkoj katedrali bio je oltar posvećen u čast Presv. Trojice i tom oltaru 22. studenoga 1350. godine Bartol, knez Krka i Modruša, kao izvršitelj oporuke svoje tete Cecilije ostavlja legat i određuje neka svaki dan fratri samostana sv. Franje zapale svijeću na oltaru Presv. Trojice u katedrali. Legat se ne smije otuđivati nego neka prijeđe u crkvu sv. Franje ako dođe do kakvih promjena.<sup>23</sup> Bila je i bratovština posvećena Sv. Trojici i tako je ova bratovština izgleda povezivala katedralu, fratre i vjernike grada i otoka Krka. Dana 12. veljače 1486. gastaldi „fratalee S. Trinitatis cuius Altare est et colitur in ecclesia S. Francisci de Vegla“ daju u najam vinograd dotične bratovštine „positam in contrata S. Mariae dell Acqua“.<sup>24</sup>

U crkvi sv. Franje u Krku sastaju se članovi bratovštine Presvetog Trojstva i imaju svoje predstavnike gastalde. Dana 12. veljače 1486. unajmljuju vinograd bratovštine uz rečene uvjete podavanja te bratovština ima svoj oltar u crkvi sv. Franje.<sup>25</sup>

Nikola Filinić i Anton Garziono, gastald bratovštine Sv. Trojice, čiji se oltar i štuje u crkvi sv. Franje u Krku, daju u najam jedan stari vinograd s maslinama i drugim stablima Nikoli Cecu, stanovniku Krka.<sup>26</sup> Bratovština Presvetoga Trojstva 23. studenoga godine u crkvi sv. Franje ima posjede od kojih ubire prihode.<sup>27</sup>

<sup>21</sup> *Bartolijev zbornik* I, 48v (17. IV. 1431.): „In perpetuum unam missam super altare Sancti Iacobi et comburere unam lampadam in ecclesia Sancti Francisci“.

<sup>22</sup> *Bartolijev zbornik* I, 259r-v (5. II. 1594.).

<sup>23</sup> *Bartolijev zbornik* I, 13v-14r (22. XI. 1350.): „Et nullo modo causa vel ingenio possit omitti vel alienari possit nisi tantum dictae Ecclesiae Sancti Francisci de eius redivitibus et proventibus pro dicto debitis perpetuo deservire“.

<sup>24</sup> *Bartolijev zbornik* I, 180r (12. II. 1486.).

<sup>25</sup> *Bartolijev zbornik* I, 180r (12. II. 1486.): „Ibique Nicolaus Filinich et Antonius de Garziono tanquam gestaldi Fratuleae S. Trinitatis cuius Altare est et colitur in ecclesia S. Francisci de Vegla“ daju i iznajmljuju vinograd i masline.

<sup>26</sup> *Bartolijev zbornik* I, 180r (12. II. 1486.): „Tamquam castaldi Frataleae S. Trinitatis cuius Altare est et colitur in Ecclesia S. Francisci de Vegla“.

<sup>27</sup> *Bartolijev zbornik* I, 135r (23. XI. 1533.).



Franjevački samostan u Krku (foto: Denis Lešić)

U oporuci Ifiko Zubranić 15. svibnja 1487. određuje da ga pokopaju u crkvi sv. Franje u Krku pokraj oltara Sv. Trojice.<sup>28</sup>

Godine 1715. u sakristiji se nalazi jedan planet za oltar Presv. Trojstva.<sup>29</sup> U Kronici stoji i ovo: 1709. podignut oltar Sv. Trojice, a 1743. na njegovo mjesto podignut oltar Sv. Križa. Godine 1744. bratovština Presv.

<sup>28</sup> *Bartolijev zbornik* I, 182r: „Il Convento assegna una sepultura al Sig Iffichi Zubranich per se et heredi e successori appresso l’Altare di S. Trinita’ in nostra chiesa“.

<sup>29</sup> *Bartolijev zbornik* II, 105v-106v (1715.): „Una Pianetta di ferandnio a fioroni“.

Trojstva u Krku naručila je krasan oltar u čast Presv. Trojstvu, zvan i Sv. Križa. Odlaskom konventualaca biskup Sintić je želio da se oltar prenese u katedralu. Fra Bernardin Polonijo piše „da ga je biskup Sintić po odlasku konventualaca želio i dobio od franjevac trećoredaca za katedralu. Danas se zove Oltar presv. Srca Isusova, jer je sadašnji biskup dr. Josip Srebrenić dao na nj postaviti kao glavnu sliku lik toga Božanskoga Srca. Nalazi se u velikoj kapeli prvoj lijevo od glavnog ulazu u crkvu“.<sup>30</sup>

### 11. Oltar sv. Agneze

U crkvi sv. Franje u Krku 15. studenoga 1354. godine nalazio se oltar sv. Agneze i beneficij oltara sv. Agneze. Agneza, udovica pokojnoga potkneza „Gospodina“, daje dva terena koji se nalaze u blizini crkve sv. Nikole „de Pogancha“. S tom zemljom graniče zemlje krčkog kaptola i drugih posjednika.<sup>31</sup>

### 12. Oltar Sv. Križa

Oltar Sv. Križa povezan je s bratovštinom svetoga Križa koja se rano spominje. Simun Bonchisio 19. lipnja 1523. godine u oporuci određuje neka fratri svakog petka reknu sv. misu na oltaru sv. Henrika ili Sv. Križa za ispokoj njegove duše.<sup>32</sup> Franjo Cobilar, stanovnik Krka, 1. lipnja 1550. godine želi da ga pokopaju u crkvi sv. Franje pokraj oltara Sv. Križa i u blizini grobnice pokojnoga Ivana Kraja, „videlicet a latere sinistra“, s lijeve strane. Ostavlja fratrima, tj. samostanu jedan vinograd i određuje da kada vinograd nakon njegove smrti prijeđe u vlasništvo samostana neka fratri dadu „Castaldionibus“ bratovštine Sv. Križa 25 libara za ispokoj njegove duše.<sup>33</sup>

Anđelo Craija nalazi se u zatvoru 5. travnja 1629. te piše oporuku i ostavlja legat fratrima i želi da ga pokopaju u grobnici pred oltarom Sv.

<sup>30</sup> Provincijski arhiv Hrvatske provincije sv. Jeronima franjevac konventualaca, Zagreb: *Bartolijev zbornik krčkih isprava* (priredio fra Bernardin Polonijo), sv. II, 60.

<sup>31</sup> *Bartolijev zbornik* I, 16r (15. XI. 1354.).

<sup>32</sup> *Bartolijev zbornik* I, 104v (19. VI. 1523.): „Perpetuis temporibus super Altare S. Henrici seu Dive Crucis (...)“. Njegova grobnica je pokraj grobnice Jakova de Craija u crkvi sv. Franje: „Et quia sepulchrum sive sepultura eius est ante supradictum altare contingua sepultura qu. domini Jacobi Craija nobilis Veglensis“.

<sup>33</sup> *Bartolijev zbornik* I, 175v (1. VI. 1550.): „quod minister, aut gvaridanus nomine dicti conventus imediate postquam patroni fuerint de ipsa vinea dare et exbursare teneantur et debeant castaldionibus frataleae S. Crucis cuius altare colitur in dicta ecclesia Sancti Francisci libras vigintiquinque videlicet 25 parvorum pro elemosina et Salute Animae ipsius Francisci“.

Križa, gdje je pokopan Jakov, njegov otac.<sup>34</sup> Veronika Kancelarić iz Krka 26. travnja 1654. u oporuci određuje da je polože u grobnicu koja je bila pokojnoga Anzola Kraja, njezina prvog muža, a grobnica se nalazi pred oltarom Sv. Križa u crkvi sv. Franje. Nakon njezine smrti neka se proda ulje i nabavi jedan srebreni svijećnjak i neka se stavi pred oltar Sv. Križa.<sup>35</sup>

Jakov Cicutta, sin pok. Jeronima, u oporuci 24. veljače 1713. daje vinograd u Kimpima samostanu sv. Franje uz uvjet da tijekom sedam godina svaki petak fratri reknu jednu tihu sv. misu na drvenom oltaru Sv. Križa u njihovoj crkvi.<sup>36</sup>

Na oltaru Svetog Križa u crkvi treba pjevati godišnje jednu sv. misu za pokojne 1761. godine.<sup>37</sup>

### 13. Oltar triju kraljeva

Godine 1609. Bartoli donosi službeni spis o oltaru sv. Bernardina u crkvi sv. Franje, kojemu je Antonija, udova Jakova a kći Dominika de Tignaura, ostavila kuću u gradu Krku i ta je kuća bila zamijenjena za pašnjak na Cresu. A oltar sv. Bernardina nalazio se u crkvi sv. Franje pokraj oltara svetih triju kraljeva.<sup>38</sup>

Godine 1717. došlo je do nagodbe između kaptola i franjevacu u Krku da će pravedno podijeliti milostinju skupljenu prigodom blagoslivljanja kuća na sv. tri kralja u gradu Krku. Fratri su od vjkada obavljali taj blagoslov u gradu Krku.

### 14. Oltar sv. Roka

Krčki kanonik Marchesse sagradio je crkvicu sv. Roka nedaleko od grada 1515. godine, koja je do danas više-manje u nepromijenjenom

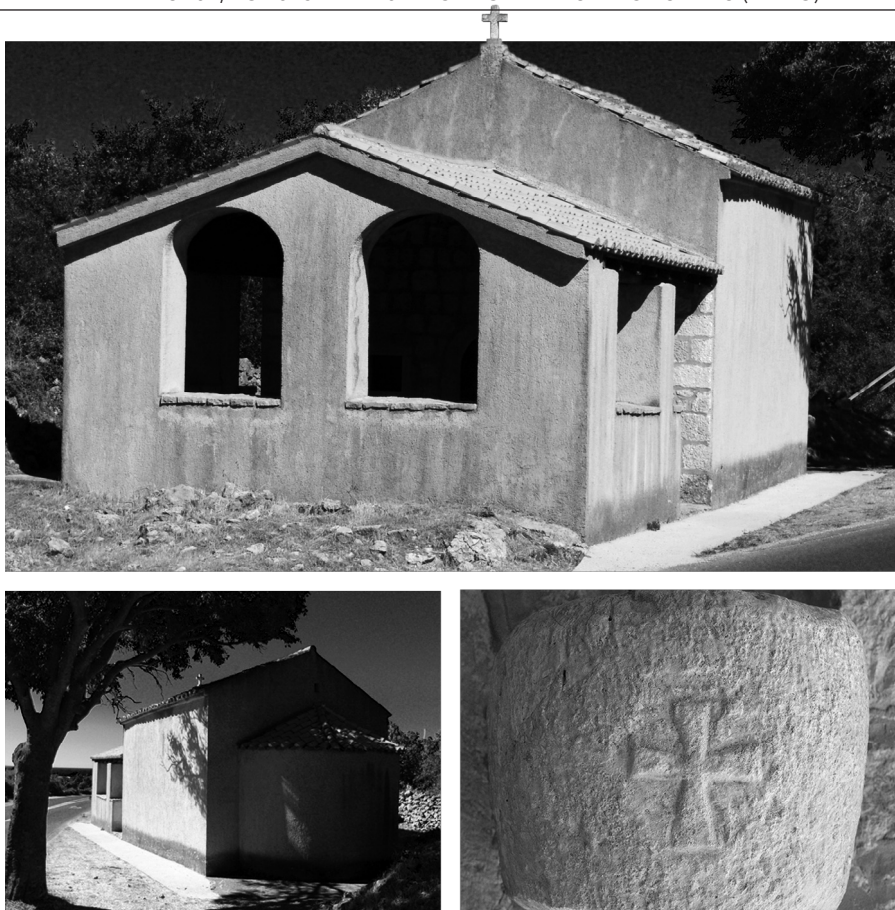
<sup>34</sup> *Bartolijev zbornik* II, 18v (5. IV. 1629.): „Anzolo Craia nobile di Veglia, assistente nelle prigioni et Carceri sotto il Palazzo Pretorio... Fatto in Zara nella Carcere sudeta presenti Sign. Giulio (...)”.

<sup>35</sup> *Bartolijev zbornik* II, 40v (26. IV. 1654.): „Voglio che il mio cadavere sia sepolto nella Chiesa di S. Francesco di questa citta' nelle sepolture che fu del qu. Signr Anzolo Craija fu mio primo marito, che e davanti Altare di S. Croce... per la summa di L 100, con le qual sia comprato un cerendal di Argento (...)”.

<sup>36</sup> *Bartolijev zbornik* II, 102 (24. II. 1713.): „una Messa bassa all'Altare del Legno della S. Croce, sitto nella Chiesa del Convento sudetto”.

<sup>37</sup> Provincijski arhiv Hrvatske provincije sv. Jeronima franjevacu konventualaca, Zagreb: *Bartolijev zbornik krčkih isprava* (priredio fra Bernardin Polonijo), sv. II, 26-36.

<sup>38</sup> *Bartolijev zbornik* I, 57v: „Copia tratta dal Catastico 1609. del Convento di S. Francesco di Veglia. L'Altar di S. Bernardino nella Chiesa nostra di S. Francesco vicino a quello de Tre Maggi fu adotatto nel 1459 da Madona Antonia relicta del qu. Jacomo”. Oltar triju kraljeva spominje se i u Priulievovj vizitaciji.



Crkva sv. Roka (foto: Denis Lešić)

obliku.<sup>39</sup> Pokraj te crkvice 3. srpnja 1692. godine spominje se teren franjevac konventualaca.<sup>40</sup> Oltar sv. Roka odstranjen je šezdesetih godina 20. stoljeća. Na samostanskom zboru 17. prosinca 1961. fra Ignacije Mašina, gvardijan samostana, iznosi pred braću razne probleme s kojima se susreće samostan i crkva te tako spominje i oltar sv. Roka. U zapisniku stoji pod točkom 5. „da se odstrani u crkvi oltar sv. Roka, jer postoji pogibelj, da se jednog dana sruši uslijed mrvljenja kamena, koji nose glavnu težinu oltara i jer se je čitav oltar odlijepio od zida“.<sup>41</sup> U Kronici samostana oltar je opisan malo detaljnije. Međutim, godine 1955. za Božić bilježi kroničar da su jaslice za Božić napravljene „između oltara Majke

<sup>39</sup> BOLONIĆ 1980, 285.

<sup>40</sup> *Bartolijev zbornik* II, 70v (3. VII. 1692.): „Da Buora Braijde dei RR. PP. di s. Francesco“.

<sup>41</sup> Arhiv franjevačkog samostana sv. Franje Asiškog, Krk, or XIV. a8. (17. XII. 1961.).

Božje i sv. Antuna“.<sup>42</sup> A to znači da je taj oltar bio oltar Majke Božje na kojemu se nalazio reljef Majke Božje.

Oltar sv. Roka rastavljen je i iznesen iz crkve od 14. do 17. svibnja 1962. godine. Kroničar je među ostalima zabilježio: U sredini oltara „umjesto slike bila su dva oveća reljefna kipa od čvrstog kamena, pričvršćeni uz zid: Sveti Roko putnik, koji gleda Bogorodicu, i drugi. Oltar je bio pokriven velikom i širokom pločom, usred koje je bio uklesan grobić. Taj grobić s relikvijama pohranjen je iza oltara u otvorenoj niši. U sredini ovoga vanjskog oltara našli su jedan drugi mali oltar s grobićem i relikvijama, a grobić je bio otvoren. I taj grobić postavljen je u niši iza sadašnje ispovjedaonice, koja je postavljena na mjesto gdje je bio oltar... Drveni kipovi koji se sada nalaze u biblioteci, Gospa i sv. Roko, bili su izgleda na tom istom oltariću“.<sup>43</sup> A za odstranjeni oltar sv. Roka veli da je bio mnogo stariji od oltara sv. Ante i Srca Isusova. Dvije menze koje su se nalazile jedna ispod druge samo nas upućuju na pomisao da je pojedini oltar mijenjao naslov oltara, tj. naziv sveca komu je oltar bio posvećen.

### 15. Oltar Srca Isusova<sup>44</sup>

Na kućnom sastanku redovnika 28. studenoga 1893. odlučeno je da se nabavi kip Srca Isusova i da se napravi „uložin (*nicchia*)“ gdje je sada slika svetog Danijela, s tim da se i promijeni titul oltara. Dobivena je dozvola redodržavnika i Preč. bisk. ordinarijata. Prijedlog poglavara fra Ljudevita Brusića jednoglasno je prihvaćen.<sup>45</sup>

### 16. Oltar sv. Bernardina Sijenskoga

Sveti Bernardin Sijenski bio je veoma popularan svetac, bio je štovan i od braće konventualaca i opservanata. Opservanti su ga smatrali jednim od četiri svoja velika i angažirana redovnika u organizaciji i širenju opservantske grane Reda. Umro je 1444. i kratko iza smrti bio je proglašen sve-

<sup>42</sup> Arhiv franjevačkog samostana sv. Franje Asiškog, Krk, or. XIV. A3, str. 21 (1955.).

<sup>43</sup> Arhiv franjevačkog samostana sv. Franje Asiškog, Krk, or. XIV. a4, Kronika 1958. – 1980. (14. – 17. V. 1962.). U knjizi Samostanskih zborova or. XIV a8. na kućnom sastanku 17. prosinca 1961. o. Ignacije Mašina, poglavar samostana, iznosi pred braću pitanje i oltara sv. Roka, koji je vrlo trošan i opasan da se iznenada ne sruši (Arhiv franjevačkog samostana sv. Franje Asiškog, Krk, or. XIV. a8. /17. XII. 1961./).

<sup>44</sup> Ova dva zadnja su svakako najnovijeg datuma. Oltar Presv. Srca Isusova napravljen je u vrijeme oživljavanja posebno pobožnosti prema Presvetom Srcu Isusovu. Spominje ih Mato Polonijo u pismu bratu fra Bernardinu Poloniju.

<sup>45</sup> Arhiv franjevačkog samostana sv. Franje Asiškog, Krk, or. XIV. a7 (28. XI. 1893.).

tim. U mnogim franjevačkim crkvama na području Dalmacije već u srednjem vijeku bili su mu postavljeni oltari, posvećene vrijedne umjetničke slike, njemu u čast organizirana su hodočašća u njegovo mjesto preminuća, Aquilu na Apeninskom poluotoku. U crkvi sv. Franje u Krku imao je oltar već 1459. godine koji je u svojoj oporuci 18. srpnja 1459. obdarila Antonija, udova pokojnoga Jakova i kći pokojnoga Dominika de Tignana iz Krka. Ona ostavlja svoju kuću u području sv. Kristofora u gradu Krku i određuje da se za nju i njezine obavljaju zadušnice. Ta kuća nalazila se na glavnoj ulici u blizini kapele sv. Kristofora i sv. Nikole.<sup>46</sup> Godine 1478. dana 15. studenoga gospođa Antonija, udova Jakova, tu kuću koju je ostavila oltaru sv. Bernardina, u kojoj još živi, i druge nepokretne posjede te oltar sv. Bernardina i grobnicu u crkvi ostavlja cijenjenoj gospođi Mateji, udovi Nikole, potkneza Minelini De Vlachi de Vegla, a sada ženi Tomasa Hizačića „de Corbavia“ i sluge plemenitoga kneza Ivana Frankopana. Matija će živjeti u toj kući i obećava da će vjerno služiti Antoniju do smrti, a nakon njezine smrti davat će „fratribus Loci Sancti Francisci de Vegla“ godišnje osam libara za uzdržavanje oltara sv. Bernardina u crkvi sv. Franje.<sup>47</sup>

U prvom svesku dokumenata fra Feliks Bartoli bez datuma spominje: „Tria instrumenta pro altare S. Bernardini ad propositum conventus“.<sup>48</sup>

### 17. Oltar Uznesenja Blažene Djevice Marije

Pod ovim nazivom spominje se oltar Bezgrešnog Začeca pa bi to vjerojatno bio jedan te isti oltar samo pod različitim nazivom. U dokumentu se 26. prosinca 1543. govori o jednom te istom oltaru pod oba naziva, koji je pred malo vremena napravio Matej Chiaco ili Marula, a fratri prisutni u kući dogovorili su se o posluživanju oltara „nuper fabricati per eundem Mattheum in ecclesia Sancti Francisci Veglae sub titulo Beatae et Immaculatae Virginis in Assumpzione (...)“. Matej dobiva dozvolu da napravi pred oltarom i svoju grobnicu.<sup>49</sup> Taj se oltar nalazio kod velikih vrata u crkvi sv. Franje.<sup>50</sup>

<sup>46</sup> *Bartolijev zbornik* I, 57-60. Vidjeti i: Provincijski arhiv Hrvatske provincije sv. Jeronima franjevac konventualaca, Zagreb: *Bartolijev zbornik krčkih isprava* (priredio fra Bernardin Polonijo), sv. II, br. 02247: „L'altare di S. Bernardino nella Chiesa nostra di S. Francesco vicino a quello de Tre maggi fu addotato nel 1459 da madona Antonia relicta qu. Jacomo (...)“.

<sup>47</sup> *Bartolijev zbornik* I, 57v-58r: „et Altare Sancti Bernardini cum sepultura in ecclesia Sancti Francisci“.

<sup>48</sup> *Bartolijev zbornik* I, 235r.

<sup>49</sup> *Bartolijev zbornik* I, 168v (26. XII. 1543.).

<sup>50</sup> *Bartolijev zbornik* I, 228v (26. XII. 1543.), vidjeti i drugi podatak u: *Bartolijev zbornik* I, 236v (1557.).

U izvješću o restauriranoj skulpturi Bogorodice u crkvi sv. Franje u Krku stoji: „Iako je bez opsežnijeg istraživanja teško utvrditi gdje je skulptura bila izvorno smještena, treba uzeti u obzir činjenicu da je crkva sv. Franje imala 14 oltara. Nije isključeno da je Madona kao dio kompozicije naručena za jedan od njih“.<sup>51</sup>

### **18. Oltar „della Pietà“**

U dokumentima se spominje oltar pod naslovom „della Pietà“ i na njemu redovnici trebaju slaviti svete tajne. Koji je to oltar bio i što se slavilo, koja kršćanska istina o Blaženoj Djevici Mariji? Vjerojatno da se radi o Žalosnoj Gospi. A može se raditi i o Bezgrešnom Začecu, a može biti i o Uznesenju Blažene Djevice Marije. Godine 1603. dana 26. siječnja u uredu javnog bilježnika izjavljuje i određuje gospođa Antonija, udova pok. Ivana Biosina, te neopozivo daje i predaje teren u „Campi“, što ga je naslijedila od svoje pokojne sestre Franciske Zotini, udove pokojnoga Jeronima. I redovnici trebaju govoriti sv. misu 12. siječnja i svakog prvog u mjesecu za pokojne njezine obitelji na oltaru „della Pietà“.<sup>52</sup>

### **19. Oltar sv. Stjepana**

Oltar sv. Stjepana spominje se u vizitaciji apostolskog vizitatora biskupa Mihovila Priolija.<sup>53</sup>

### **17. Štovanje sv. Antuna u gradu Krku**

Tradicija (legenda) je, kako smo spomenuli, zabilježena 1539. godine – da je sv. Ante bio u gradu Krku 1216. godine. Razumljivo je, ne može se prihvatiti da je to moglo biti 1216. godine. No to je legenda dok se ne potvrdi nekim sigurnim argumentima. Međutim, sv. Ante je posebno štovan u gradu Krku i njegovo štovanje poticali su najprije franjevci konventualci zatim franjevci trećoredci. Grad Krk, poput drugih gradova, ima više svetih zaštitnika. Patroni krčki su: 1. sv. Kvirin, biskup Siscije (Siska) i muče-

<sup>51</sup> GRMOLJEZ IVANKOVIĆ 2007, 6.

<sup>52</sup> *Bartolijev zbornik* I, 284r: „che detti R.R. P.P. perpetualmente ogni anno li 12 Gen. debbono far un' Aniverssario per l'Anime delli miei defunti sull' Altare della Pietà, et che ancora siano obligati celebrar perpetualmente ogni p(rimo) del Mese una messa pizola sull' Altare della Pietà per l'anime de miei defunti“.

<sup>53</sup> Michael PRIOLI, *Visitatio Apostolica Dalmatiae et Istriae anno Dni. 1602-1603*. Prijepis napravio Danijel Zec (Brzac na otoku Krku, 5. IV. 1845. – Krk, 11. VIII. 1935.), vidjeti: Arhiv franjevačkog samostana sv. Franje Asiškog, Krk, or. XIV a2/3.

nik, 2. sv. Diodor svećenik mučenik, 3. sv. Filip Neri (+1595.) i 4. sv. Ante Padovanski. Fra Feliks Bartoli, franjevac konventualac, predložio je gradskoj upravi 1741. godine da izaberu za zaštitnika sv. Antu. I stvarno, 3. svibnja 1741. zaključilo je vijeće plemića i pučana da se izabere sv. Antun za četvrtog patrona grada i da fratri pronesu gradom u procesiji njegove svete moći na blagdan 13. lipnja. Svete moći samostanu je poklonio biskup Ivan Fridrik Orsini Rosa (1729. – 1738.). Biskup Petar Antun Zucherri potvrdio je kao četvrtog zaštitnika sv. Antuna. Fratri su organizirali procesiju 13. lipnja 1741. godine. Taj je dan pjevao svečanu sv. misu krčki kaptol u jutarnjim satima, a poslijepodne bila je procesija po gradu. Popodnevne obrede predvodio je u pluvijalu arhimandrit dr. Lovro Venzati, Mlečanin, uz asistenciju fra Pavla Vasilića i Bernardina Pokupića. Godinu dana nakon toga bila je procesija po gradu, no već 1743. procesija je bila samo u klastru samostana.<sup>54</sup> Ali štovanje i posjet vjernika crkvi sv. Franje, u kojoj su slavili sv. Antuna, nisu nikada prestali.

### 18. *Bratovštine i skule do ukidanja za francuske vladavine*

Kao što smo rekli, bratovštine imaju dva područja svoga djelovanja i utjecaja, a to su vjerski i društveni život. Neke su bile naglašeno vjerske, a druge su bile i društveno usmjerene, bilo prema članovima društva, kao što su kovači te njihova vjerska i društvena uloga, ili su bile zainteresirane za društvena zbivanja i ulogu čovjeka u društvu. Takvih skula nije bilo mnogo, ali su postojale.

Već smo govorili o bratovštini sv. Franje koja je službeno prihvatila svoje bratovštinske propise, pravila 7. veljače 1300. godine. Navodimo ukratko i ostale bratovštine:

*Sv. Trojice*, s istoimenim oltarom u crkvi sv. Franje

*Očišćenja Marijina* (može se čitati na nadgrobnoj ploči obitelji Colloce)

*Svetoga Križa*

*Sestara konopca sv. Frane – cordigere*. Trećoredice ili tako nešto. Grob iz 1677. sebi i članicama sestrama služi kao važan podatak.

<sup>54</sup> Arhiv franjevačkog samostana sv. Franje Asiškog, Krk, or. XVI cII, svešč. 2.

### 19. *Redovnici se susreću i s problemima*

Način redovničkog života organizacijom franjevačkog reda dobio je i neke male društvene promjene i značajke. Tako jedna od ne beznačajnih pojava jest da su redovnici mijenjali mjesto boravka. U ranom srednjem vijeku jedna od bitnih karakteristika monaškog redovničkog života bila je i to da redovnici, kada bi stupili u jedan red ili opatiju ili samostan, vrlo su često bili u istom zdanju cijeli svoj vijek. Franjevaštvo, pa i šira pokornička zajednica redovnika kao što su dominikanci, nisu bili vezani za jedan samostan nego su prema potrebi mijenjali svoje boravište iz samostana u samostan. K tome, redovnici, posebno mladi, idu na studije u druge pokrajine i poznata sveučilišta. Franjevci često preuzimaju i zamjenska hodočašća i posjećuju svjetska svetišta. Kao što smo vidjeli (1392. godine), u prvom dijelu u oporuci se određuje neka gvardijan samostana sv. Franje u Krku odnese novac u Svetu Zemlju.

Godine 1693. u oporuci Grgo Lugan u Krku određuje neka tri franjevca pođu na hodočašće u Assisi prigodom punog oproštenja.<sup>55</sup>

Nekada su imali i većih neprilika u zajedničkom životu i u susretu s vanjskim svijetom, pa i s crkvenim uredima i službenicima. Redovnici su uglavnom ljubomorno čuvali svoje privilegije i na njima uporno radili. Nekada su problemi bili na ekonomskoj podlozi pa se tako dužd iz Venecije zauzima za fratre i njihove privilegije u odnosu s biskupom.

### 20. *Groblje u crkvi*

Do početka 19. stoljeća najveći dio crkava služio je vjernicima i kao groblje za pokapanje svojih mrtvih. Crkva je bila posvećeni prostor i zato poželjno mjesto vječnog počivališta. U crkvi i uz crkvu i samostan sv. Franje u Krku postojalo je groblje. Groblje izvan crkve rijetko se spominje u dokumentima. Godine 1405. Marija, žena Mihovila rečenog „Pauraselli“, kao izvršiteljica oporuke pokojne Marine Piligne, prodaje njezinu kuću i „chasalleto“ koji se nalazi u ulici Gospe od Anđela (benediktinke) i „apud cimeterium et ortum Sancti Francisci“ prioru „fratri Nicolao

<sup>55</sup> *Bartolijev zbornik* II, 77r (20. X. 1693.): „Lassio doppio la mia morte alli RR. Pri. de S. Franc. di questa citta con obligo che subito il primo Perdon di Assisi doppo la morte siano obligati di mandar tre Religiosi a ricercar detto Santo Perdon“.

priori monasterii Sancti Ioahannis“ opatije sv. Ivana „a portis superioribus civitatis Veglae“.<sup>56</sup> Groblje uz crkvu nalazi se s južne strane crkve. Groblje uz crkvu sv. Franje u Krku spominje se 26. kolovoza 1510. godine kao mjesto gdje se sastavlja ugovor između stranaka.<sup>57</sup> U arhivskim izvorima imamo malo potvrda da se na tom groblju i pokapalo. Vrsni poznavalac arhivskoga gradiva biskupije i grada Krka, pokojni prepozit Mato Polonijo pisao je svome bratu fra Bernardinu Poloniju u Šibenik: „Sjećam se samo jednog slučaja da je neki Krčanin oporučno naredio da se pokopa na samostanskom groblju, inače je govor samo o ukopu u crkvi.“<sup>58</sup> Jedan od razloga bio je taj što je to groblje izvan crkve i sigurno nije bilo tako poželjno vjernicima kao mjesto groba u crkvi. U crkvi se svaki dan moli, a na groblje se ide s vremena na vrijeme jer ima vrlo skućen prostor. Sigurno siromašni vjernici nisu mogli graditi i plaćati grobnice i natpise pa nije ni bila potreba nekoga pismenog svjedočenja o mjestu pokopa na vanjskom groblju. Dočim u crkvi imamo i do danas sačuvano petnaestak grobnica koje su označene i na nekima od njih nalaze se grbovi obitelji ili imena poznatijih članova obitelji koji su dali, naručili grobne ploče s najosnovnijim podacima. O nekim grobnicama možemo reći sljedeće:

Jedna od najstarijih grobnica koje se nalaze u crkvi sv. Franje u Krku je grobnica obitelji Bonmartini. Ivan Franjo de Bonmartini iz Monteselice kod Padove, stanovnik Krka, 22. kolovoza 1486. piše svoju oporuku i određuje neka ga pokopaju u crkvi sv. Franje u grobnicu kojoj je pokopan i njegov sin. Za tu grobnicu daje stotinu zlatnih dukata. Ostavlja nešto novca samostanu sv. Franje i neka fratri reknu sv. mise za njega, a želi da ga pokopaju u franjevačkom habitu. Među ostalim, određuje neka se iz njegovih dobara pomogne jedan siromah „cum racia berettina“.<sup>59</sup> Grob se nalazi u crkvi s lijeve strane kad se gleda prema oltaru i na njemu je sljedeći natpis:

<sup>56</sup> *Bartolijev zbornik* I, 30r (23. II. 1405.).

<sup>57</sup> *Bartolijev zbornik* I, 207r (26. VIII. 1510.).

<sup>58</sup> Provincijski arhiv Hrvatske provincije sv. Jeronima franjevac konventualaca, Zagreb: *Bartolijev zbornik krčkih isprava* (priredio fra Bernardin Polonijo) – Mato Polonijo, *Pismo bratu Bernardinu* (18. X. 1949.).

<sup>59</sup> *Bartolijev zbornik* I, 75r: „quod omnibus suis expensis mutatur unus ad visitandam ecclesiam Mariae ab Angelis de Assisio, et S. Francisco et vestiatur unum pauperum cum rascia berettina“. Berettina je boja robe i odijela trećoredaca.



Franjevački samostan u Krku (foto: Denis Lešić)

Hoc sepulcro Joan. Franc. D. Bonamard  
 Monte Scil. et civis egregius et procv. aedis  
 S. Franc. optimos volvit tumolari quod  
 suos haeredes pie ac libere iussit possedere.  
 MCCCCLXXXVI Nonis Sept.

Bilo je nekoliko grobnica koje su fratri uredili. Neki od tih grobova mogao je biti za redovnike,<sup>60</sup> drugi su bili za vjernike, zatim su bratov-

.....  
<sup>60</sup> Zanimljivo je što sam naišao samo na jedan podatak gdje se redovnik izražava da bude pokopan u crkvi. Godine  
 Krčki zbornik 78 (2023)

štine imale za svoje članove, a sigurno se i bratovština sv. Franje koja se spominjala do sedamnaestoga stoljeća služila nekom od grobnica. Fratri su napravili nekoliko grobova koje su koristili članovi i trećega reda, kao i bratovština pasonosaca (kordigera) koja se donekle razlikovala od svjetovnih trećoredaca. U oporuci 18. lipnja 1594. gospođa Marleta, kći pokojnoga Luke Rinaldisa, određuje da je pokopaju u nekoj od grobnica u crkvi sv. Franje što su ih fratri napravili za članove pasonosaca.<sup>61</sup>

Svaka grobnica skriva jedan ili više života. Svaki je imao svoje mijene, uspone i padove. Svaki od njih ima jedinstvenu povijest i zato veliku vrijednost. Čini mi se vrijednim ovdje istaknuti grobnicu koja ima i svoju specifičnu vrijednost jer je njezin smještaj danas sasvim neobičan. A to je grobnica obitelji Rinaldis koja je bila usko povezana sa samostanom i crkvom.

Godine 1718. u oporuci Jakov Galetto u Krku određuje da ga pokopaju u crkvi sv. Franje u grobnicu koju je sam dao napraviti, „di me fatta“, i to u redovničkom habitu. Zato ostavlja neke posjede samostanu i neka se godišnje izgovara sv. misa za njega i njegove.<sup>62</sup> Ta grobnica je i danas u sredini crkve.

Zanimljivo je i to da su pojedine žene u oporuci odredile da se pokopaju u franjevačkoj crkvi u habitu sestara klarisa.<sup>63</sup> Godine 1705. dana 7. travnja Ivana, udova pokojnoga Antonija Dude, odredila je prije smrti neka je pokopaju u sestarskom habitu u crkvi sv. Franje.<sup>64</sup>

## 21. Sakristija

U sakristiji crkve sv. Franje u Krku nalazi se na istočnom zidu freska koja prikazuje tri svetačka ženska lika. Freska je vrlo oštećena i teško je prepoznati svetačke likove kojima se pripisuju. Budući da se freska proteže i preko kolone koja čini strop sakristije, vrlo je nezahvalno reći kada

1603., 16. kolovoza klerik fra Franjo Zottini u oporuci određuje da ga pokopaju u crkvi sv. Franje u Krku (*Bartolijev zbornik I*, 294v /16. VIII. 1603./).

<sup>61</sup> *Bartolijev zbornik I*, 275v (18. VI. 1594.): „et voglio esser sepolitta nella chiesa di S. Francesco di questa citta' in una delle sepolture che quelli RR. PP. hanno fatto fare per le sorelle del Cordone del Padre S. Francesco con l'essequie funerali“.

<sup>62</sup> *Bartolijev zbornik II* (15. VI. 1718.): „con l'abito di S Francesco“.

<sup>63</sup> *Bartolijev zbornik II*, 29r. U oporuci od 9. veljače 1644., Ivana Pacul određuje, među ostalim, „obligo di esborsar per quello al Convento delle Reverende Madri di S. Chiara L. 60 dei piccoli, accio da esse Reverende Madri sia dato l'abito con il quale dovevano vestir da Monaca et per il sopra piu' dovevano pregar il Dio per l'anima mia (...)“.

<sup>64</sup> *Bartolijev zbornik II*, 89r (7. IV. 1705.): „Zuana (...) mi racomando farmi sepolire a s. Francesco dove e la qu. Mia Madonna, e farmi vestir da Monaca, questo e quando io fu sentito della boca de essa qu. Zuanna, quale alora stava in piedi“.



Franjevački samostan u Krku (foto: Denis Lešić)

je učinjena i što je prikazivala, tj. prostor u kojem je napravljena. Jedino što se predviđa jest to da je u svoje vrijeme bila kapela ili čak i crkva. Vrijeme nastanka ove freske pretpostavljaju u 13. ili 14. stoljeće.

Položaj, gotički lukovi i freska u sakristiji upućuju na to da je nekoć sigurno služila kao sakralni prostor, možda kao crkva. Koliko i kada su pregradnje i jači popravci bili u prostoru sakristije, nije poznato. Pomišljamo da je krajem 16. stoljeća bio neki jači građevinski zahvat u sakristiji. Kći pokojnoga Marietta Luke Rinaldisa u oporuci 18. lipnja 1594. godine određuje da izvršitelji njezine oporuke budu njezina sestara Tiberia i samostan sv. Franje te određuje neka Tiberia i samostan uzmu po polovicu svih njezinih pokretnih i nepokretnih imanja te uvjetuje da polovica koju daje samostan upotrijebi za popravak sakristije crkve sv. Franje.<sup>65</sup> Koliki je zahvat bio, teško je reći, no u to su vrijeme svakako obavljani veći zahvati na preuređenju crkve.

<sup>65</sup> *Bartolijev zbornik* I, 275v (18. VI. 1594.).

## 22. Propovjedaonica

Propovjedaonica u franjevačkoj crkvi važan je crkveni namještaj s kojega svećenik redovnik propovijeda i poučava. U crkvi sv. Franje u Krku nalazi se veoma lijepa propovjedaonica, a prema mišljenju pokojnoga Mate Polonija, potječe iz sedamnaestoga stoljeća. Nalazi se na sjevernom zidu i na nju se ulazilo iz samostana. Budući da je crkva dosta velika, propovjedaonica je dosta izdignuta. Na pet ploha nalazi se pet vrlo lijepo inkrustiranih slika ploha koje prikazuje: vjeru – ufanje – ljubav – euharistiju (sv. Klara) i križ (simbol spasenja).

## 23. Klaustar

Od samih početaka gradnje samostana prosjačkih redova ovaj se sastojao od nekoliko važnih dijelova. U prvom je redu crkva bila posebno važan segment, gdje se zajednica molila i susretala s vjernicima i tu su redovnici svećenici imali važnu ulogu ispovjednika, propovjednika, duhovnih vođa, voditelja pjevanja i zborova. Sve su to elementi koji su sastavni dio društvenog i vjerskog života. Samostan je redovito bio pravilni kvadrat i jednu je stranu pokrivala crkva, dvije strane činili su stambeni i radni prostor za redovnike, a četvrti dio bio je za smještaj alata i drugih pomoćnih sredstava. U sredini su bili cisterna ili bunar, koji su često bili pristupačni i vjernicima. Tako je taj klasični izgled vjerojatno zamišljen i pri gradnji samostana sv. Franje u Krku.

Prvi spomen klaustara, u kojemu se sastavlja službeni dokument, imamo 11. veljače 1427. godine. U klaustaru pred Rigom de Schinella, potknezom Krka, i prisutnim svjedocima Stjepanom, opatom opatija sv. Mihovila i sv. Lovre u Krku, Minceloto, pok. Nikole Andrini, izjavljuje, daje i predaje sve svoje imanje samostanu sv. Franje u Krku preko gvardijana Šimuna „de Iadra“ lektora. Fratri će ga hraniti i odijevati do smrti, a po smrti pokopati i za njega se moliti Bogu.<sup>66</sup>

Imamo sigurnu vijest o klaustaru, tj. prostoru koji je okružen zgradama i crkvom u Krku. Spominje se 1526. godine. „In clastro Monasterii Sancti Francisci“ prisutni fra Bartolomej Giomgulo, gvardijan, uz prista-

<sup>66</sup> *Bartolijev zbornik* I, 47v (11. II. 1427.): „In clastro Sancti Francisci coram Rigo de Schinella vicecomite Veglae presentibus domino fratre Stefano abbate Sanctorum Michaelis et Laurentiis, iudice Bartholomeo (...)“.

nak braće redovnika fra Grge iz Šibenika, doktora teologije, oca fra Bernardina Giorgulo, doktora teologije, fra Petra Crasovića, fra Jeronima i drugih redovnika svećenika daje u trajni najam vinograd i masline gospodinu Ivanu, pokojnoga gospodina Nikole de Bora, uz obvezu svake tri godine obnavljati ugovor i davat će četiri šestine vina i pola prihoda ulja samostanu.<sup>67</sup> Ipak je zanimljivo da se braća sastaju na poziv zvona u klaustu i prave javni ugovor o iznajmljivanju samostanskog posjeda. Možemo pretpostaviti da je klaustar bio i natkriven te da je nakon većih zahvata na obnovi imao ugodan izgled.

Današnji klaustar uređen je 1625. godine, kako na stupu klaustra stoji uklesano: *M. D. C. XXV. – F. B. R. F. de Bonis Q. r. P. M. M. S.*, a što fra Bernardin Polonijo čita kao 1625. *Frater Bonaventura Rinaldis fecit de bonis quondam reverendi Patris Magistri Marii Stossich*, što bi značilo: „Klaustar je dao urediti fra Bonaventura Rinaldis novcima pokojnoga oca Marijana Stašića“.<sup>68</sup>

#### 24. Pastoralni radnici

Redovnici, naglašeno kod nas franjevci, bili su aktivni pastoralni radnici na različitim područjima crkvenog rada i djelatnosti: duhovnici, duhovni pisci, propovjednici, izdavači knjiga, ispovjednici, duhovni vođe, učitelji, kateheti i iz raznih drugih područja djelovanja. Sigurno nije moguće o svim ovim djelatnostima napraviti vjerni autentični prikaz jer nedostaju arhivski izvori. Međutim, o nekima od njih ima dosta podataka, kao što smo naveli za kulturno djelovanje, poučavanje i školovanje, područje glazbe i drugo. Pastoralni rad na području poučavanja, katehiziranja i propovijedanja osobito je istaknut. Premda je na otocima trajno bio razmjerno velik broj svećenika, redovnike su rado zvali svećenici i tražili biskupi da vode misije, propovijedaju korizmu te ispovijedaju u blagdanima.

#### 25. Socijalna pomoć

U najranijem razdoblju redovnici su posvećivali brigu zaraznim bolesnicima i gubavcima. To su činili iz ljubavi prema Bogu i bratu čovjeku.

<sup>67</sup> *Bartolijev zbornik* I, 40v (6. I. 1526.). Kao što su se sastavljali spisi u klaustu u prisutnosti redovnika, bilježnika i druge stranke, tako se nekada službeni spis sastavljao u samostanskom blagovolištu: „Actum Veglae in refetorio monasterii Sancti Francisci presentibus (...)“ (*Bartolijev zbornik* I, 64v /1544./).

<sup>68</sup> Bernardin POLONIJO, *Povijest krčkog samostana* (prepisao o. Danijel Mihatov), nalazi se u Arhiv franjevačkog samostana sv. Franje Asiškog, Krk, or. XVI. c6.

U vrijeme pošasti redovnici su ponekad za izložene preuzimali ulogu liječenja i pomaganja. Isto tako može se reći da su imali i ulogu zbrinjavanja potrebitih. Bilo je slučajeva da su se pojedini ljudi u naponu života odlučivali na službu u samostanu u klasičnom smislu riječi, kao oblata, davali su se na službu samostanu i potrebnoj braći. Tako 14. rujna 1760. Nikola Žgombić, sin Nikole iz sela Sv. Vida pokraj kaštela Dobrinja, službeno pred bilježnikom u prisutnosti svjedoka predaje sve svoje pokretno i nepokretno imanje preko fra Petra Ivana Ostrogovića, gvardijana samostana sv. Franje u Krku, i obvezuje se da će živjeti kao brat laik ili oblata te biti na uslugu i potrebama samostana sve koliko bude mogao, a samostanska zajednica će ga hraniti i odijevati. Navodi se nekoliko oranica i drugih vrijednosti koje predaje u vlasništvo samostana.<sup>69</sup>

## 26. Utjecaj državnih vlasti na redovnički život

Od polovice 17. stoljeća državne vlasti su na različite načine utjecale na redovnički život. Kao što su redovnici svojim duhovnim i kulturnim načinom utjecali na društvo, tako je i društvo utjecalo na redovnički život. Sigurno je mnogo različitih nijansa življenja redovnika u četrnaestom i sedamnaestom stoljeću. U srednjem vijeku crkva i vjerski nazori bili su duboko utkani u društvene pore, dočim se u novom vijeku javlja u društvu čak i nesklonost prema vjerskim zajednicama, Crkvi općenito, a prema kleru i redovnicima posebno. Godine 1647. venecijanski dužd izdaje naredbu i odlučuje da u samostanu sv. Franje u Krku mogu biti samo tri svećenika redovnika, jedan klerik i jedan brat pomoćnik. Dužd se poziva na patronatsko pravo koje ima nad samostanom sv. Franje u Krku.<sup>70</sup> Zatim zapovijeda da ne mogu u samostanu živjeti stranci, tj. oni koji nisu rođeni na području Republike. Obrazlaže time što prihodi s imanja ne mogu više izdržavati nego pet ljudi. Oni trebaju biti posinovljeni samostanu.

<sup>69</sup> *Bartolijev zbornik* II, 81v (14. IX. 1760.): „Convento si obliga sua vita durante di tenerlo et sara' tenuto nel Convento vestito coll'abito di Laicho o sia Oblato et alimentato sua vita durante (...)“.

<sup>70</sup> *Bartolijev zbornik* II, 35r-v: „Fu con lettere nostre dei sette Aple. 1646 commesso al Provedure di Veglia, che non permette che nel Monastero di S. Franc. di quella Citta' del Nostro Ducale Jus Patronato potesse stanziarvi piu' di tre sacerdoti, un Chierico, et un Converso serventi, poiche' tante non piu' Persone si possano sostentare con le rendite di quello (...)“.

U rujnu 1667. godine u samostanu se nalaze ovi redovnici: fra Marko Descovo, gvardijan, fra Šimun Apolonio, fra Ivan Morcavich iz Raba, klerici fra Marko Tranos, fra Pavao Duda, novak, i fra Petar Sforcina, zavjetovani brat pomoćnik, koji s dozvolom provincijala fra Mate Ferkića uređuju iznajmljivanje posjeda.<sup>71</sup>

Godine 1697. članovi samostana su: fra Bernardo Tuttignoni gvardijan, fra Pavao Dudi, fra Franjo Anton Zubrinić, fra Ivan Cicuta, fra Alessio Fiorentin i fra Felice Bartoli, „professi tutti stanziati nel Convento“.<sup>72</sup>

---

<sup>71</sup> *Bartolijev zbornik* II, 54 (11. IX. 1667.).

<sup>72</sup> *Bartolijev zbornik* II, 81v (20. I. 1697.).

## IZVORI I LITERATURA

### *Arhivski izvori:*

Arhiv Biskupskog ordinarijata, Krk

*Mate Polonijo, sv. XXII, svešč. 1-2.*

Arhiv franjevačkog samostana Navještenja Marijina, Košljun (Krk):

*Inkunabule*

*Pergamene*

*Košljunski kodeks (privezan Inkunabuli br. 5)*

Arhiv franjevačkog samostana sv. Franje Asiškog, Krk

*Bartolijev zbornik I-II.*

Bernardin POLONIJO, *Povijest krčkog samostana* (prepisao o. Danijel Mihatov).

Arhiv Provincijalata franjevaca trećoredaca, Zagreb

*Pergamene (br. II C 2)*

Državni arhiv u Zadru:

*Rapski arhiv, kut. 1-2.*

Provincijski arhiv Hrvatske provincije sv. Jeronima franjevaca konventualaca, Zagreb:

*Bartolijev zbornik krčkih isprava* (priredio fra Bernardin Polonijo).

### *Objavljeni izvori:*

*Codex diplomaticus Regni Croatiae, Dalmatiae et Slavoniae – Diplomatički zbornik Kraljevine Hrvatske, Dalmacije i Slavonije*, sv. V. (listine godina 1256. – 1272.), sabrao i uredio Tadija SMIČIKLAS, indeks za IV. i V. sv. složio Ferdo ŠIŠIĆ, Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti, 1907.

*Codex diplomaticus Regni Croatiae, Dalmatiae et Slavoniae – Diplomatički zbornik Kraljevine Hrvatske, Dalmacije i Slavonije*, sv. VI. (listine godina 1272. – 1290.), sabrao i uredio Tadija SMIČIKLAS, indeks složio Ivan BARIŠIĆ, Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti, 1908.

*Codex diplomaticus Regni Croatiae, Dalmatiae et Slavoniae – Diplomatički zbornik Kraljevine Hrvatske, Dalmacije i Slavonije*, sv. VII. (listine godina 1290. – 1300.), sabrao i uredio Tadija SMIČIKLAS, indeks složio Emilij LASZOWSKI, Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti, 1909.

*Commissiones et relationes Venetae*, tomus I. (1433-1527), collegit et digessit Šime LJUBIĆ, Zagrabiae: Academia scientiarum et artium Slavorum meridionalium (Monumenta spectantia historiam Slavorum Meridionalium, vol. VI), 1876.

*Gli scritti di S. Francesco d'Assisi*, ed. Kajetan ESSER, nuova edizione critica e versione italiana di V. GAMBOSO OFMConv, Padova 1982.

*Gli scritti di S. Francesco d'Assisi*, con introduzione e note critiche di Vittorio FACCHINETTI, Milano: Società editrice Vita e pensiero, <sup>2</sup>1948.

*Gli scritti di San Francesco e i „Fioretti“*, a cura di Augusto VICINELLI, Milano: Il Saggiatore (Il Saggiatore Economici 39), 1995.

*Miscellanea*, sv. II-IV. (1950-1952), uredio Stjepan ANTOLJAK, priredili Kruno KRSTIĆ, Ante M. STRGAČIĆ i Mirko ZJAČIĆ, Zadar: Državni arhiv u Zadru, 1953.

*S. rituum congregatio. Declarationis martyrii b. Nicolai Tavelić sacerdotis professi Ordinis Fratrum Minorum in odium fidei, uti fertur, in civitate Jerusalem interfecti (†1391). Positio super martyrio ex officio concinnata, Sectio Historica n. 112*, Roma: Typis polyglottis Vaticanis, 1961.

*Vetera monumenta Slavorum Meridionalium historiam illustrantia*, tomus primus (ab Innocentio PP. III. usque ad Paulum PP. III. 1198 – 1549.), maximam partem nondum edita ex tabulariis Vaticanis deprompta collecta ac serie chronologica disposita ab Augustino THEINER, Romae: Typis Vaticanis, 1863.

**Literatura:**

BARTOLI LANGELI, Attilio, *Gli autografi di frate Francesco e di frate Leone*, Turnhout: Brepols, 2000.

BOLONIĆ, Mihovil, Crkveni patronat na području Senjsko-modruške biskupije, *Senjski zbornik V* (1973): 219-318.

BOLONIĆ, Mihovil, *Otok Krk kolijevka glagoljice*, Zagreb: Kršćanska sadašnjost (Analecta Croatica Christiana, sv. XII), 1980.

BRUSIĆ, Vladislav, Dolazak franjevac na Košljun, *Bogoslovska smotra XX* (1933) 3: 325-333.

FABIANICH, Donato, *Storia dei frati minori dai primordi della loro istituzione in Dalmazia e Bossina fino ai giorni nostri*, parte seconda, vol. II, Zara: Tip. Fratelli Battara, 1864.

FARLATI, Daniele, *Illyrici sacri tomus quintus: Ecclesia Jadertina cum suffraganeis, et Ecclesia Zagrabiensis, Venetiis: Apud Sebastianum Coleti, MDCCCLXXV.*

FIORENTIN, Anna Maria, *Krk – splendidissima civitas Curictarum*, III. dopunjeno, prvo hrvatsko izdanje; prijevod s talijanskoga Franjo Matejčić, Rijeka: Povijesno društvo otoka Krka (*Krčki zbornik*, sv. 44. Posebno izdanje, sv. 38.) i Izdavačka kuća Adamić – Rijeka, 2001.

GRMOLJEZ IVANKOVIĆ, Stela, *Izvešće o provedenim konzervatorsko-restauratorskim radovima na skulpturi Bogorodice iz samostana franjevac trećoredaca u Krku*, (rukopis), Zagreb, listopad 2007.

IVANČIĆ, Stjepan M., *Povjestne crte o samostanskom III. Redu sv. o. Franje po Dalmaciji, Kvarneru i Istri i poraba glagolice u istoj redodržavi*, Zadar: Odlikovana Tiskarna E. Vitaliani, 1910.

JURIŠIĆ, Karlo, *Život i rad pape Nikole IV (1288 - 1292) i njegov odnos prema Hrvatima*, u: *Samostan sv. Frane u Zadru*, ur. Justin V. Velnić, Zadar: Samostan sv. Frane, 1980., 185-202.

RUNJE, Petar, *Hrvatski svećenici (hodočasnici) krajem srednjega vijeka u Svetoj Zemlji (Jeruzalemu)*, *Marulić – hrvatska književna revija XXIV* (1991) 5: 625-635.

RUNJE, Petar, *Izdavač i nakladnici glagoljskog Misala Pavla Modrušarina iz godine 1528.*, *Slovo – časopis Staroslavenskog instituta u Zagrebu* 41-43/1991-1993 (1993): 227-240.

RUNJE, Petar, *Tradicija o boravku sv. Franje na Krku*, u: *Između povijesti i teologije. Zbornik radova u čast fra Atanazija Matanića u povodu 80. obljetnice života i 50. obljetnice znanstvenoga rada*, prir. Josip (Jozo) Sopta, Zadar – Krk: Franjevački provincijalat Zadar, Povijesno društvo otoka Krka (*Krčki zbornik*, sv. 46. Posebno izdanje, sv. 40.), Vitagraf Rijeka, 2002., 111-117.

ŠETKA, Jeronim, *Sveti Nikola Tavelić*, u: *Nikola Tavelić – prvi hrvatski svetac*, ur. Gabrijel Hrvatinić, Zagreb: Kršćanska sadašnjost, 1971., 16-22.

ŽUGAJ, Marijan, *I Conventi dei Minori Conventuali tra i Croati dalle origini fino al 1500*, Roma: Edizioni Miscellanea Francescana (Quaderni Francescani 16), 1989.

ŽUGAJ, Marijan, *Nomenklator franjevaca konventualaca Hrvatske provincije sv. Jeronima 1217-1559.*, Zagreb: naklada autora, 1993.

Fr. Petar RUNJE

**History of the Conventual Franciscans in Krk (part III)  
(Supplemented by Fr. Ljudevit Anton Maračić, OFM Conv.  
Prepared for print and edited by Tomislav Galović)**

*Summary*

In this volume of *Krčki zbornik* we are publishing a study (part III) from the manuscript bequest of Fr. Petar Runje, Ph.D. (1938-2014), a Third Order Glagolite Franciscan who spent the last years of his life in the Franciscan Glagolite Third Order Monastery of St. Francis of Assisi in the town of Krk. This is why he set about writing the history of this important Franciscan monastery. Based on unpublished archival sources, published materials and available literature, the author provided an overview of the life and activities of this monastic community of Conventual Franciscans from its beginnings until the close of the 18<sup>th</sup> century, when the monastery was assumed by the Third Order Glagolite Franciscans. He presents various data from the history of this monastic complex and its friars and the monastery's status during the long period of the Middle Ages and Early Modern era. He also provides basic information on individual distinguished friars.

*Keywords:* St. Francis of Assisi, Conventual Franciscans, monastery, town of Krk, island of Krk.